

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Kuntoutussäätiö sr.

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Soile Kuitunen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Soile Kuitunen soile.kuitunen@kuntoutussaatio.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Kyllä pääosin

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä pääosin

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Kyllä pääosin

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei kaikilta osin

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä pääosin

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Kyllä pääosin

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä pääosin

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Kyllä pääosin

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

1. Lähtökohtia lakiuudistukseen

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan tavoitteena on mahdollistaa laadukkaat, vaikuttavat ja turvalliset sosiaali- ja terveyspalvelut. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskevan lakiehdotuksen tavoitteena on mahdollistaa jatkossakin laadukkaat, vaikuttavat ja turvalliset sosiaali- ja terveyspalvelut ottaen huomioon muuttunut toimintaympäristö ja uudet palvelumuodot.

Lakiehdotukseen sisältyisi sekä palvelunjärjestäjien omavalvontaa ja valvontaa koskevat säännökset että yksityisiä ja julkisia palveluntuottajia koskevat säännökset niiden toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä, omavalvonnasta ja valvonnasta. Laissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon kaikille palveluntuottajille edellytykset, joiden perusteella palveluntuottajat ja palveluyksiköt rekisteröitäisiin.

Tavoitteena on yhtenäistää nykyistä sääntelyä ja vahvistaa palvelujen laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta ottaen huomioon uudistuvat palvelujen tuottamistavat. Lakiehdotuksessa myös täsmennetään palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvontaa, mikä mahdollistaa käytettävissä olevien valvontaviranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen.

Uudistuksen tavoitteena on, että ehdotetun lain myötä sekä yksityiset että julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat ja palveluyksiköt rekisteröidään samaan valtakunnalliseen palveluntuottajia koskevaan rekisteriin.

Kuntoutussäätiö pitää hallituksen esitystä valvonnan uudistamisesta sen lähtökohtien, tavoitteiden ja sisältöjen osalta pääasiassa tarkoituksenmukaisina ja kannatettavina.

On tarkoituksenmukaista, että julkiseen rekisteriin kirjautuvat yksityisten palveluntuottajien lisäksi myös julkiset palveluntuottajat, ja valvonta kohdentuu niin yksityisiin kuin julkisiin palveluiden tuottajiin. On myös tärkeää saattaa hajanaiseksi ja osittain vanhentuneeksi jäänyt lainsäädäntö ajan tasalle ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Kuntoutussäätiö katsoo, että lakiesityksessä jossain määrin ongelmallista on, että yksityisen sektorin palveluntuottajilta edellytettäisiin pidemmälle meneviä toimilupiin sisältyviä reunaehtoja kuin julkisen sektorin toimijoille. Yhdenvertaisuuden tulisi koskea myös näitä toimilupia koskevia periaatteita.

Käytännössä julkisia palveluita ei ole mahdollista tällä hetkellä valvoa ennakkoon yhtä järjestelmällisesti kuin yksityisten palveluntuottajien tuottamia palveluita. Tämä todetaan myös eduskunnan hyväksymässä sote-lakipaketissa: ”Julkisia palveluja ei (siksi) ole mahdollista valvoa ennakkoon yhtä säännöllisesti ja järjestelmällisesti kuin yksityisiä. Tämä on saattanut johtaa tilanteisiin, joissa yksityisille ja julkisille toimijoille on asetettu erilaiset vaatimukset tiloista ja henkilöstöstä tai muista laadullisista vaatimuksista” (https://soteuudistus.fi/documents/16650278/49410096/FI_+Sote+HE.pdf/b4aa6538-b132-8ad3-b5dd-a8b44dea96e9/FI_+Sote+HE.pdf?t=1607942240776).

2. Huomiot lakiesityksestä

Lain 2 §:n soveltamisalan rajoitukset vaativat vielä selkiyttämistä ja täsmentämistä. Pykälän 1 momentin mukaan lakiehdotus ei koskisi vastikkeettomia palveluja.

Kuitenkin lakia sovellettaisiin sellaisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja palvelujen tuottamiseen, joka on asiakasmaksulainsäädännön (734/1992) tai sen nojalla annettujen päätösten perusteella maksuttomia.

Vastikkeellisuuden kannalta merkitystä ei ole sillä, tuottaako toiminta tosiasiansa voittoa tai onko palvelulla säännöllisesti asiakkaita. Vastikkeettomat palvelut ovat usein satunnaisesti tuotettuja, mutta jos satunnainen palvelu tuotetaan ansaintatarkoituksessa, se kuuluisi lain soveltamisalaan.

Pykälän muotoilu on jossain määrin epäselvä, eikä siitä voi suoraan päätellä, kuuluvatko järjestösektorin yleishyödyllisessä mielessä (ilman varsinaista ansaintatarkoitusta) tuottamat toiminnot lain soveltamisalaan. Vastikkeellisuus ja vastikkeettomuus sekä palvelun tuottamisen satunnaisuus ja ansainnan ja yleishyödyllisyyden periaatteet tulisi määritellä laissa mahdollisimman yksiselitteisesti.

Kuntoutussäätiö pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen 2 § on muotoiltu niin, että se mahdollistaa järjestöille ja yleishyödyllisille säätiöille vastikkeettoman vapaaehtoistoiminnan toteuttamisen ilman lakiesityksen mukaista rekisteröintivelvollisuutta.

Lakiesityksen 2. luku

Lakiesityksessä todetaan, että jatkossa palvelutuottajien taloudellista tilaa arvioitaisiin kaikkien tuottajien osalta, kun nyt taloudellinen tarkastelu kohdistuu vain hyvin pieneen ja rajattuun joukkoon palvelutuottajia. Asia on kannatettava, mutta soveltaminen vaatii yhtenevät, selkeät kriteerit taloudelliselle kantokyvyille. Myös vakavat puutteet asiakas- ja potilasturvallisuudessa tulee määritellä selkeästi.

Lakiesityksen 3. luku: palveluntuottajien ja palveluyksikköjen rekisteröinti (11–22 §)

Rekisteröintiä koskeva osuus on paikoitellen hieman epäselvä esityksessä. Siitä ei myöskään johdonmukaisesti ilmene, mitkä rekisteröintiä koskevat asiat todellisuudessa muuttuvat olennaisilta osin.

Esitetty rekisteröimismenettely voi olla hieman nykyistä kevyempi, mikä sinänsä on kannatettava suunta. Tähän voi liittyä luonnollisesti myös riskejä.

Kuntoutussäätiö pitää hyvänä toimintatapana sitä, että palveluntuottaja ilmoittaisi tietyt perustiedot, kuten nimen ja yhteystiedot, ja muut tarvittavat tiedot viranomaisille saisi viran puolesta muilta viranomaisilta.

Selkiyttämistä edellyttävät mm. seuraavat kohdat. Voiko yksi palveluyksikkö sijaita useammassa kuin yhdessä osoitteessa, ja mitä ilmoitetaan tilanteessa, jossa palvelua annetaan asiakkaan kotona tai digitaalisesti?

On tärkeää täsmentää myös, missä tapauksissa muutoksista tulee tehdä ilmoitus, ja mitkä ovat taas sellaisia muutoksia (esim. ammattinimekkeiden tai henkilöstörakenteen muutos), joissa muutosilmoitusta ei tarvitse tehdä. On selvää, että palveluyksiköissä tehdään runsaastikin muutoksia esimerkiksi henkilöstörakenteisiin, ja mikäli näistä kaikista tulisi aina tehdä ilmoitus, lisäisi tämä hallinnollista taakkaa.

Pidämme Kuntoutussäätiössä tärkeänä, että rekisteröimiseen liittyvät asiat eivät ainakaan nosta yksityisten palvelutuottajien maksurasitusta, vaan pikemminkin laskevat sitä, kuten taloudellisten vaikutusten arvioissa on esitetty.

Lakiesityksen 4. luku: omavalvonta

Lakiesityksen 23 §:ssä säädetään omavalvonnasta. Kuntoutussäätiö näkee hyvänä omavalvonnan lisäämisen ja omavalvontasuunnitelmia koskevan sääntelyn yhtenäistämisen. Tällä hetkellä sääntely asettaa erilaisia velvoitteita sosiaali- ja terveystalouden tuottajille. Kuntoutussäätiö pitää kannatettavana, että lakiuudistuksen myötä omavalvonnan velvoite laajenisi koskemaan kaikkia terveystalouden tuottajia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

Kuntoutussäätiö katsoo, että omavalvontasuunnitelman kehittäminen palvelujen laadun ja kehittämisen päivittäiseksi työvälineeksi on kannatettavaa, ja monella palvelutuottajalla tällainen toimintamalli onkin jo käytössä.

Kuntoutussäätiö korostaa, että omavalvontasuunnitelmat tulisi voida laatia jatkossa sähköisinä. Näin ne voisivat olla avoimesti nähtävillä palvelutuottajien verkkosivustoilla.

Kuitunen Soile
Kuntoutussäätiö